Eduskunnan hallintovaliokunnalle
HaV@eduskunta.fi

Eduskunnan hallintovaliokunnan asiantuntijapyyntö

HE 70/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pakkokeinolain 8 luvun muuttamisesta

Asiantuntijakuuleminen Perjantai 26.9.2025 klo 11.15

Asiantuntija Käräjätuomari Essi Konttinen-Di Nardo

Helsingin käräjäoikeus lausuu hallituksen esityksestä pakkokeinolain 8 luvun muuttamisesta seuraavaa:

Helsingin käräjäoikeus lähtökohtaisesti kannattaa muutosehdotusta huomioiden Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu 4.10.2024 C-548/21 CG v. Bezirkshauptmannschaft Landeck. Tämän ratkaisun jälkeen kansallinen oikeustila on jossain määrin epäselvä ja lainsäädäntömuutokselle on nähtävissä myös tässä valossa tarvetta. Myös asian joutuisa eteneminen on merkityksellistä ja kannatettavaa. Käräjäoikeus toteaa lisäksi, että asian valmistelussa on kiitettävästi huomioitu annettu lausuntopalaute ja ehdotettu sääntely on tuomioistuimen näkökulmasta pääasiassa selkeä.

Käytännön toiminnan kannalta ehdotetulla muutoksella on merkitystä Helsingin käräjäoikeuden näkökulmasta. On selvää, että laite-etsinnöistä päättäminen tulee lisäämään resurssitarvetta käräjäoikeudessa. Tarvittavien lisäresurssien tosiasiallinen määrä on kuitenkin vielä täsmentymätön. Tuomioistuimeen tulevien laite-etsintöjen määrää ei ole esityksessä kyetty arvioimaan ja lisäksi tietojärjestelmien toimivuus on vähintäänkin epävarmaa. Esityksessä on resurssien osalta todettu, että tehtävät hoidetaan nykyisten määrärahojen puitteissa ja että toiminnan tehostaminen kuuluu tuomioistuimien sisäisen työn järjestämisen piiriin. Tämä tulee käytännössä tarkoittamaan kiireettömämpien asioiden hoitamisen viivästymistä ja näiden asioiden käsittelyaikojen pidentymistä. Edelleen on muistettava, että käräjäoikeudet ovat myös keskenään eri asemassa pakkokeinoasioiden hoitamiseen käytettävien resurssien suhteen.

Laite-etsinnöistä saatetaan jatkossa joutua päättämään käräjäoikeuksissa myös päivystysaikaan. Tässä on syytä huomata, että Helsingin käräjäoikeus

päivystää Suomessa ainoana käräjäoikeutena arkipäivinä, jolloin siis koko maan laite-etsinnät tulevat ilmeisesti tänne ratkaistavaksi. Toisaalta viikonloppuna päivystys on keskitetty hovioikeuspiireittäin, joissa yksi päivystäjä siis hoitaa jatkossa koko hovioikeuspiirin laite-etsinnät muiden päivystysasioiden lisäksi. Koska tuomioistuimiin tulevien asioiden määrää ei ole tosiasiassa pystytty luotettavasti arvioimaan, ei ole varmuutta nykyisten päivystysresurssien riittävyydestä.

Helsingin käräjäoikeus toteaa käytössä olevien tietojärjestelmien olevan erittäin merkittävässä roolissa asioiden joutuisan ja kustannustehokkaan käsittelyn kannalta. Tällä hetkellä tietojärjestelmät eivät mahdollista laite-etsintöjen ratkaisemista siten, että asiat siirtyisivät poliisilta käräjäoikeuteen suoraan rajapinnan kautta, vaan asiat on kirjattava manuaalisesti ja päätökset luotava samoin. Tämä paitsi hidastaa käsittelyä, mutta vie myös merkittävästi enemmän resursseja. Mitään takeita siitä, että tietojärjestelmän edellyttävät muutokset saataisiin tehtyä ja käyttöön viivytyksettä, ei ole. Edelleen on todettava, että järjestelmän toimivuus nykyisellääänkin muun muassa salaisten pakkokeinojen osalta on kyseenalainen. Kesällä 2025 järjestelmässä ollut useamman kuukauden kestänyt ongelma hidasti käsittelyjä ja aiheutti lisätyötä. Vaikka kysymys oli käräjäoikeuden ratkaisutoimintaan liittyvästä merkittävästä ongelmasta, ei valmiuksia ratkaista asiaa kiireellisesti ollut. Edelleen järjestelmään liittyy pakkokeinopäivystyksen osalta merkittävä käsittelyä hidastava elementti, jonka ratkaisemiseksi ei resursseja lähitulevaisuudessa mitä suuremmalla todennäköisyydellä ole. Nämä kertovat osaltaan siitä haavoittuvaisuudesta ja hankaluudesta, joka olemassa oleviin järjestelmiin sisältyy.

Käräjäoikeus nostaa lisäksi itse sääntelyyn liittyen esille, että asiassa olisi tarve avata tarkemmin ns. erityisiä laite-etsintöjä (eli etsintöjä, jotka kohdistuvat 8 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun tietoon) koskevia muutoksia ja sitä, miltä osin menettelysäännöksiä tältä osin on tarkoitus muuttaa. Tällä hetkellä näitä asioita ei ratkaista kirjallisessa menettelyssä, mikä jatkossa ainakin teorian tasolla vaikuttaisi olevan mahdollista. Edelleen lakiin ei tällä hetkellä sisälly säännöstä näiden asioiden ratkaisemisesta kiireellisesti. Asia on otettava toki tälläkin hetkellä käsiteltäväksi viipymättä, mutta huomion arvioista on, että nämä asiat saattavat olla hyvinkin haastavia ja edellyttää tavanomaista laite-etsintää laajempaa selvitystä ja harkintaa. Esityksestä ei ilmene, etteikö kiireellisyysvaatimus koskisi jatkossa myös näitä tapauksia. Lisäksi käytännössä käräjäoikeus päättää usein samalla kertaa sekä erityisen kotietsinnän että erityisen laite-etsinnän toimittamisesta. Ehdotettu sääntely saattaa johtaa käytännössä siihen, että päätös myös erityisestä kotietsinnästä tulee tehtäväksi kiireellisesti, mitä tällä muutoksella ei ole tarkoitettu. Käräjäoikeuden työn järjestämisen ja resurssien näkökulmasta tämä yhtälö on haastava.

Lisäksi käräjäoikeus nostaa esille, että kantelu- ja valitusoikeutta koskeva sääntely on jossain määrin sekavaa johtuen toki osittain ymmärrettävästi pykälään sisältyvistä useammista soveltamistilanteista. Huomiota tältä osin kiinnittää myös se, että pääsäännön mukaisessa tuomioistuimen määräämässä laite-etsinnässä (mukaan lukien erityinen laite-etsintä) ei ole kohdehenkilöllä suoria oikeussuojakeinoja. Tältä osin ei ehdotuksessa esitetä säädettäväksi kantelu -eikä valitusoikeutta. Vastaavan sisältöinen säännös on pakkokeinolaissa erityisten kotietsintöjen osalta, mutta tällöinkin etsintä on mahdollista jälkikäteen saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Tällaistakaan mahdollisuutta ei nyt laite-etsintöjen osalta esitetä. On toki selvää, että mikäli laite-etsinnällä saadaan haltuun takavarikoitavaa aineistoa, on takavarikon

edellytykset saatettavissa tuomioistuimen arvioitavaksi. Käräjäoikeus kuitenkin nostaa huomioitavaksi, onko tätä pidettävä riittävänä.

Asiantuntijalausunnon on laatinut käräjätuomari Essi Konttinen-Di Nardo

Helsingin käräjäoikeus

Sirpa Pakkala

Laamanni

Jakelu Hallintovaliokunta

Tiedoksi käräjätuomari Essi Konttinen-Di Nardo
käräjätuomari Anu Juho

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Sirpa Pakkala
Laamanni
Helsingin käräjäoikeus
sirpa.pakkala@oikeus.fi